

# VIRRAN

*varrelta*

Päijälän kylälehti

04/2023

9

*Kulttuuripäivä  
Pirtillä*

14

*Päijälän  
tapahtumakalenteri*



**PÄIJÄLÄ**  
*Kylä virran varrella*

# SISÄLLYSLUETTELO

- 1 Sisältö ja toimitus
- 2 Pääkirjoitus
- 3 Valoja pimeään
- 4 Vanhat autot Jaskan kirppiksellä
- 5 Syksyn tapahtumia
- 6 Sienikurssin saldoa
- 7 Kotiseutupyöräilyä
- 8 Aurausviittoja Päijäläntielle
- 9 Kulttuuripäivä Pirtillä
- 11 Muistoissamme
- 12 Risto Lehto 85
- 13 Veteen piirretty viiva
- 14 Tapahtumakalenteri
- 15 Violetin mökin kinkkukarkelot
- 16 Joulukirkossa
- 17 Rukoushuoneen kuulumisia
- 17 Liehuntain aurauskeppitalkoot
- 18 Lähetystilaisuus



Pyhimys-Volvo vieraili kylällä, s.4



Talkoolaisia kylätalon putkiremontissa, s.5



Pian syttyvät taas kylän jouluvalot, s.14

Virran Varrelta - Päijälän kylälehti, 04/2023.

**Virran Varrelta -toimituskunta:** Hannu Lahtinen (päätoimittaja), Leena Bragge, Ulla Lahtinen, Risto Lehto, Rainer Lehtonen, Mirkka Lempiäinen, Risto Ojala, Sari Peltonen, Aino Ruokola, Kaija Taival

**Julkaisijat:** Päijälän kristillinen yhdistys, Päijälän seudun kyläyhdistys ja Mäkimaan Muhku

**Lehden taitto:** Mirkka Lempiäinen

**Painatus:** Padasjoen kirjapaino. Painetaan 4 krt. vuodessa.

**Yhteystiedot:** Päijälän kristillisen yhdistyksen puheenjohtaja Hannu Lahtinen, 0500 304769, hannu.lahtinen@pajjala.fi  
Päijälän seudun kyläyhdistyksen puheenjohtaja Leena Bragge 040 8326131, leenaobragge@gmail.com  
Mäkimaan Muhku: Risto Lehto, rhlehto1@gmail.com  
**Kansikuva:** Tuula Suhonen, Päijälän Pirtti

## Arvoisa Virran Varrelta -lehden lukija!

*”Tänään on teille Daavidin kaupungissa syntynyt Vapahtaja. Hän on Kristus, Herra. Tämä on merkinä teille: te löydätte lapsen, joka makaa kapaloituna seimessä. Ja samalla hetkellä oli enkelin ympärillä suuri taivaallinen sotajoukko, joka ylisti Jumalaa sanoen: Jumalan on kunnia korkeuksissa, maan päällä rauha ihmisillä, joita hän rakastaa.”*

Tässä lyhykäisyydessään joulun ajan sanoma. Valmistautumisen aika Vapahtajamme syntymäjuhlaan on alkanut kristillisen perinteemme mukaan, kun tämä lehti päätyy kylämme lukijoiden käteen.

Mietin näinä aikoina useasti, uskotaanko ja puhutteleeko tuo joulun sanoma enää ollenkaan meitä, vai saako kauppojen mainosrumba meidät uskomaan toisenlaiseen joulusanomaan, joka vakuuttaa tavaran ja hyvän ruuan tuovan rauhan ihmisten välille ja sydämiin. Usko Jumalan luomaan maailmaan on monen kohdalla syrjäytynyt ja tilalle on omaksuttu – ehkä monesti ajattelematta, virran mukana – usko ihmisen kehittymiseen sattuman ja olosuhteiden vaikutuksesta satojen miljoonien vuosien aikana meiksi nykyajan olennoiksi kaikkine tämän päivän ongelminemme. Tälläkin hetkellä voimme vain toivoa ja rukoilla, että maallinen rauha palaisi mm. Ukrainaan ja Palestiinan ja Israelin välille, ennen kuin ne laajenevat suuremmaksi katastrofiksi Euroopassa. Ei ole ihmisen historiassa pitkä aika siitä, kun Eurooppa oli laajasti tulussa, mutta onko siitä mitään opittu. Ei siltä näytä, vaikka tietoa on kuinka paljon käytettävissä.

Kun en usko sattumaan ja olen saanut kokea Kristuksen vapauttavan voiman ja Jumalan johdatusta ja apua elämän pienissä ja suurissakin asioissa, haluan juhlia Vapahtajamme syntymäjuhlaa uskossa Luukkaan evankeliumin yllä olevaan lupaukseen; Jumalan lupaukseen rakastaa meitä luomiaan ihmisiä ja syntiemme sovitukseseen, jonka takia Jeesus, Jumalan poika tuli maailmaan. Kunnia Jumalalle, rauha sydämiimme. Emme ole yksin!

Onneksi kylällämme on rauhan aika. Valitettavasti ihmisen elämään kuuluu ilojen ja onnistumisten vastapainona myös epäonnistumista, sairautta ja jokaisen kohdalle vuorollaan tulee myös ajallisen elämämmen päätepiste. Näitäkin uutisia on lehdessämme, monien muiden mielenkiintoisten juttujen lisäksi. Ralli toteutettiin viime kesänä yhdeksännen kerran onnistuneesti, viimeisen kerran. Ellei sitten vielä kerran, tulisihan siten täyteen 10 kertaa. Kymppi oli tavoite myös koulussa, vaikka se minulta ainakin jäi silloin toteutumatta. Riippuu tietysti AKK:sta, tieluvista, maanomistajista ja meistä jokaisesta. Katsotaan! Mutta entisen ”Valinnan” remontti on edennyt, likavesisäiliö on asennettu ja kunnostustyö on enää sisäpuolen vessa- ja keittiötöitä vaille valmis, ellei uutta keksitä. ”Uittomuseon” toteuttaminen sinne sisään ja osiltaan ulos vaatii vielä työ- ja rahapanostusta, mutta eteenpäin mennään Ikosen Joken johdolla. Paljon muutakin tulee kylällä tapahtumaan yhdistysten toimesta. Niistä ennakkotietoa lehden lopulla.

Joulun aika ja siihen valmistautumisen aika on positiivisen mielen aikaa, toivon aikaa, antamisen tuoman hyvän mielen aikaa ja lahjan saamisen riemua. Muistetaan läheisiä, ei jätetä ketään yksin. Levätään ja samalla nautitaan toistemme olemassaolosta kiitoksella, kaiken hässäkönnin keskellä.

Haluan toivottaa kaikille lukijoille Jumalan rauhaa loppuvuoteen ja Jumalan siunausta alkavalle vuodelle.

*Hannu Lahtinen*



# VALOJA PIMEÄÄN

## *Miljoonia tähtiä*

Täällä maalla pimeä tarkoittaa pimeää. Minulle pimeys on aina ollut turvallista. Sen lämpimään samettiseen syliin voi kietoutua suurelta maailmalta. Olen kaikelta piilossa.

Lapsesta asti olen tottunut pimeässä kulkemaan, kun ei millään saanut lähdeyksi kotiin naapurista ennen pimeän tuloa. Tiellä näkee kulkea, koska silmä tottuu pimeyteen. Onneksi kuu on joskus kulkijan valonnäyttäjänä.

Oletko huomannut sähkökatkoksen tultua, että kun ei pimeässä näe enää mitään, niin kuuloaisti moninkertaistuu. Kuuluu rasahduksia ja napsahduksia, joita ei ole ennen kuulunut. Pitäisi löytää taskulamppu tai muistaa mihin laitto kynttilät viime joulun jälkeen. Pakko lähteä etsimään, koska tätä pimeyttä voi kestää kauemminkin. Tuntoaiksi käyttöön ja haparointia ovelle – varvas osuu karmiin – melkein kompastuu kenkiin, jotka ovat keskellä lattiaa – kaappi on ennen ollut tässä, muttei nyt – lopulta löytyy taskulamppu, mutta se ei toimi – kynttilät toisessa huoneessa laatikossa – tulitikut takanreunalta – viimeinen tikku ja sekin sammuu – kunnes tulee älynväläys – kännykkä on taskussa ja siinä on valo. Samaan aikaan sähkökatkos päättyy ja valot syttyvät.

Liikenteessä ei kannata itse olla pimeä eli näkymätön. Se voi koitua kohtaloksi. Autoilijan pitää huolehtia siitä, että valot ovat toimintakunnossa. Jalankulkijat ovat pahimpia pelästyttäjiä. Niitä ilmestyy tienreunaan aivan yllättäen tummina hahmoina hautajaisvaatteissaan. Ihmettelevät, miksi autot ajavat niin läheltä ohi. Heijastin roikkuu toisen takin hihassa kotona naulakossa. Eikä niistä pikkuhärpäkkeistä mitään hyötyä olisikaan pimeällä tiellä. Minä suosittelen heijastinliivien käyttöä, koska olen konkreettisesti kokenut sen hyödylliseksi.

Kävelin kerran lenkilläni Nokian keskustan ympäristössä iltahämärissä keltainen liivi päälläni tuntien itseni välillä jopa koomisen näköiseksi, mutta kun autoilijat joka kadunylityspaikalla pysähtyivät ja päästivät minut ensin kadun yli, niin tiesin, että olin aika kaukana niistä pelleistä, jotka ilman liiviä kulkivat.



*Kuu on kulkijan  
valonnäyttäjä*

Jotkut luulevat, että heijastimia tarvitaan vain ihan pimeällä maantiellä, mutta se on yhtä tarpeellinen katuvalaistulla alueella.

Valo on ihmiselle tärkeää, että jaksaa paremmin. Sen vuoksi laitamme pihavalvoja syksyllä paljon ennen joulua. Joulun aikaan niitä samoja valoja kutsutaan jouluvaloiksi. Kylän keskustan katuvalot ovat olleet tarpeeseen niille, jotka siellä yöaikaan kävelevät. On myös hienoa huomata kyläteitä ajellessa, että melkein joka pihassa on jonkinlainen ulkovalaistus jo alkusyksystä lähtien.

Missään en ole nähnyt niin kaunista tähtitaivasta kuin Päijälän kotimaisemissa. Jos muualla on tuhansia tähtiä, niin täällä niitä on miljoonia. Saatan seisoa pitkän tovin niska väärästä ulkona tuijottamassa taivaalle tähtien tuiketta – ehkä siellä on muutama satelliittikin ja reittilentokoneita. Mutta ilman pimeyttä tähtien valoa ei voi nähdä.

*Teksti ja kuva: Leena Bragge*

*PS. Otetaan vastaan lahjoituksia arpajaisvoitoiksi kyläyhdistyksen hyväksi. Tuo tullessasi, kun poikkeat Pirtille. Kiitos!*

# VANHAT AUTOT JASKAN KIRPPIKSELLÄ

Eräänä syyskuun alun torstai-iltana Päijälässä liikkuva saattoi hieraista silmiään, kun kirkonkylän suunnasta alkoi tulla jatkuva jono autoja –toinen toistaan vanhempia. Kyseessä oli Kuhmoisten harrasteautoneuvokset, jotka olivat saaneet kutsun Jaskan kirppikselle yhteiseen illanviettoon makkaraa paistamaan. Kuhmoislaisten mukana oli paljon jämsäläisiäkin autoja. Paikalla oli kolmisenkymmentä harrasteajoneuvoa: oli mm. Gangsteri-Sitikkaa (vanhin vieras) ja Pyhimys-Volvoa. Suurin osa autoista oli 60-70-luvuilta, nuorimmat 80-luvulta.

Auton voi laittaa museoautorekisteriin, jos se on katsastettu museoautoksi ja ikää on vähintään 30 vuotta.

*Kuvat: Sami Pekanpalo, Maritta Jokinen*





## SYYSTORI

Perinteinen syystoriaamu valkeni viileänä, mutta sää lämpeni pian. Torilla oli toistakymmentä myyjää: syksyn satoa, marjoja, leivonnaisia, kaurahiutaleita, kasvien taimia, käsitöitä, lahjatavaroita. Ostajiakin oli ihan mukavasti.

Sieninäyttely ja torin päätteeksi pidetty sienikurssi toivat lisää kävijöitä.



## KYLÄTALOLLA TAPAHTUU

”Päijälän valinta” -projektissa ei ole tapahtunut kesän jälkeen paljoakaan. Marraskuussa pihaan ilmaantuneen jätesäiliön maahan kaivaminen aloitti ennen talven tuloa pitkään suunnitellun putkiremonttiprojektin. Mika Tuominen oli kaivureineen ja kahdeksan talkoolaisen avustamana kaivamassa 5 kuution jätevesisäiliön maahan sekä putken talon sisään.

Talven aikana on tarkoitus uusita talon vessan ja keittiön vesisysteemit, minkä jälkeen on helpompi ryhtyä suunnittelemaan itse sisältöä eli tukkilaisnäyttelyä. Siihen tarvitaan toki myös lisää rahoitusta. Anomuksia eri suuntiin on vireillä.



## KOTISEUTULIITON VIERAILU

Kyläyhdistys kutsui Anne Uosukaisen Kotiseutulitolta tekemään Pirtin kuntotarkastusta. Saatiin paljon hyviä neuvoja rakennuksen ja varsinkin ikkunoiden korjauksesta ja huollosta. Kokonaisuudessaan rakennus on hyvässä kunnossa.

Ikkunat kaipaisivat näin ensihoitona tiivisteitä, että saataisiin lämpö pysymään paremmin sisällä.

Ikkunanpuitteet varsinkin eteläpuolella kärsivät sääolosuhteista, jolloin maalit rapistuvat ja kitit irtoilevat. Huonoimmat tippalastat pitäisi poistaa ja laittaa uudet tilalle. Kiinnitykseen lisää sormihakoja. Loppusilauksena uusi maali päälle.

# SIENIKURSSIN SALDOA

Yrittäjä, kauppasienineuvoja **Vuokko Liimatta** Kuhmoisten Rauhamäen kylältä oli kutsuttu syystorille sienikurssin oppaaksi. Viime vuonna järjestettiin edellinen kurssi, ja koska nyt oli tosi hyvä sienivuosi, kutsu uudistettiin.

Liimatta oli kerännyt näytteeksi kymmeniä sieniä ja ryhmitellyt varsin opettavaisesti etenkin toisiinsa sekaantuvia syötäviä ja ei-syötäviä sienipareja. Myös runsaslukuinen yleisö oli tuonut omia sieniä tunnistettavaksi.

Esimerkkejä samankaltaisista pareista: Herkullinen, mausteiselta tuoksuva **koivunkantosieni** kasvaa lehtimetsässä, tymeän hajuinen **myrkkynäöpikkä** havupuiden juurella.

**Ukonsieni / akansieni:** Ukko syötävä, ukolla karvaiset sääret; akka sheivannut ja punastuu, ei suositella syötäväksi.

**Pulkkosieni / mustarousku:** Edellinen myrkyllinen, jälkimmäistäkään ei nykyään suositella syötäväksi. Rouskuja on kuitenkin paljon, ne tunnistaa maitomaisesta nesteestä, lähes kaikki on ryöpättävä kunnolla ennen käyttöä, sopivat varsinkin suolasieniksi. Lakritsirousku on myrkyllinen.

Makean **mustavahakaan** voi sekoittaa mm. vaaleampaan **isojuurekkaaseen**, joka ei ole syötävä.

Useimmille tuttu **suppilovahvero** ja syötävä oranssimpi **kosteikkovahvero** muistuttavat lievästi myrkyllistä **rustonupikkaa**, mutta sen tunnistaa, kun ottaa käteen.

**Kuusi-/peltoherkkusieni ja valkoinen kärpässieni** erottuvat toisistaan jalassa olevasta tupesta, jota herkkusienellä ei ole.

Värikkään ja havainnollisen opastuksen jälkeen halukkaat pääsivät vielä sieniretkelle luontopolun varrelle asiantuntevan oppaan seurassa. Vuokko Liimatta korosti, ettei koskaan kannata kerätä sellaisia sieniä, joista ei ole ihan varma. Sientä tunnistettaessa kannattaa tutkia/kuvata koko sieni juuresta lakkiin, ei pelkkää lakin ulkopintaa. Uusia sieniä on hyvä opetella jonkun osaavamman seurassa -ja mieluiten metsässä. Luotettava sienitunnistussivusto on Suomen sieniseuran FB-sivut.

Tätä kirjoitettaessa mahtava sienivuosi on lopuillaan, ehkä suppilovahveroita voi vielä löytää. Mutta toivottavasti pakastimet ja purkit ovat täynnä terveellisiä herkuja.

*Teksti ja kuvat: Ulla Lahtinen*

*Sienikurssi kiinnosti kyläläisiä.*

*Sienineuvoja Vuokko Liimatta edessä, sitten Päivi ja Eino Strandberg ja takana Merja Äkerlind*



# KOTISEUTUPYÖRÄILYÄ

*Muhku on järjestänyt vuosittain 2007 lähtien yhteisen polkupyöräreissun lähiseudulla.*

Tänä vuonna päätettiin käydä 16.9. Päijälän Metsästyseuran Passun tukikohdassa katsomassa tilan uusia rakennuksia. Jotta saatiin ajomatkaan vaihtelua ajettiin kirkonkylän ja Pirttikulman tien kautta Sappeentielle ja vierailukohteeseemme.

Siellä meidän isäntänämme toimi Mika Liehu. Tutustuimme metsämiesten uusimpaan urakkaan. Täydellisen uudenaikaiseen riistankäsittelylaitokseen. On siinä tarvinnut kouraista työkaluihin ja rahapussiinkin. Viimeisen päälle työstettyä ja tarkoituksenmukaista jälkeä. Pihan jo aikaisemmin valmistunut saunakin oli monille uutta.

Tämän jälkeen siirryimme nuotiopaikalle, jossa paistettiin makkaraa, juotiin kahvia monipuolisten tykötarpeiden kera. Kuultiin Mikalta metsämiesten toiminnasta ja keskusteltiin asioista, joista fiksit ihmiset fiksumasti keskustelevat.

Kiiteltiin isäntää onnistuneesta tilaisuudesta ja siirryttiin polkupyöräilijälle kamalassa kunnossa olevaa, sateisella viikolla lanattua ja sorastettua Sappeentietä kylän keskustaan. Poikettiin siellä katsastamassa kunnostustyön alla olevaa ”Valinta”-kiinteistöä.

Sadetta uhkailevat säätiedotukset ja koko päivän kiertelevät mustat pilvet vähensivät todennäköisesti osanottajia. Vain ihan lähtiessä satoi sen verran, että sadetakkeja vedettiin hetkeksi päälle. Pyörillä matkassa olivat Airi Vahdersalo, Marjo Oittinen, Olli Lehto, Matti Åkerlind ja Risto Lehto. Huoltoautoa ajoi Veli-Matti Mäkinen. Passuun tulivat autokyydillä Marja-Liisa Luostarinen, Pirkko Lehto-Järvinen ja Jouko Järvinen.

*Teksti ja kuva: Risto Lehto*





# AURAUSVIITTOJA PÄIJÄLÄNTIELLE

Taidettiin silloin puhua Pukarantiestä, kun 23 vuotta sitten tiehoitokunnan edustaja oli kysynyt Åkerlindin Matilta, että kiinnostaisiko Muhkua maksua vastaan pystyttää aurausviitat omista aineistaan ko. tielle.

Totesimme seurassa pienellä porukalla, etteihän kai kassa niin täyteen ole, etteikö sinne saataisi sopimaan summa, jonka suuruudesta ei ollut vielä kyllä puhuttukaan. Ei muuta, kuin kokoilemaan sopivia keppejä, kankia ja rukkasia.

15.10.2001 Åkerlindin Matti, Paajasen Pekka, Lehdon Olli ja Risto aloittivat työn, jonka vaatimasta ajasta ja hiestä ei ollut tietoa etukäteen. Ilman isompia taukoja aherrettiin. Etukäteen tehdyt viitat loppuivat kesken ja sen vuoksi mukaan otetut vesurit osottautuivatkin tarpeellisiksi ja tien varressahan riitti raivattavaa vesakkoa. Ilman isompia taukoja aherrettiin. Syksyinen päivä hämärtyi ja kello 23 oli jo niin pimeää, että työ oli pakko lopettaa. Kymmenkunta kilometriä viitoitusta oli takanapäin, miehet hikisiä ja nälkäisiäkin. Olli ja Risto kävivät 22.10 tekemässä urakan loppuun.

Kun yhteistyö tiehoitokunnan kanssa jatkui seuraavana vuonna tietotokatkoksen vuoksi vähän myöhässä, oli sinä syksynä maa jäänyt ajoissa. Se tekikin työstä rankan. Ei ihme, että tekniikan miehet suunnittelivat jo seuraavaa syksyä varten kaikenlaisia koneratkaisuja agregaattikäyttöisine porineen. Edellisestä syksystä oli opittu, että neljällä miehellä talkoisiin ei enää lähdetty. Töissä olikin jo 12 osanottajaa ja homma tuli tehtyä viidessä tunnissa. Tievarren nuotiolla paistettiin makkarat, keitettiin kahvit ja teevedet, sekä syötiin tarpeelliset voileivät ja pullat. Ja tarinoita riitti palanpaineeksi. Niin kuin sitten seuraavinakin syksyinä. Hommasta tuli siis jopa traditio. Tänä syksynä 14.10., nyt tiehoitokunnan muoviviitoilla ja 17:llä miehellä työ vei aikaa parisen tuntia. Jo edellisenä syksynä talkootarjoamiset nautittiin Pirtin laavulla Marja Ikosen passaamina. Tämä parannus saattaa aiheuttaa jopa ruuhkaa ahkerioijista tulevaisuudessa. Kiitoksia seuran puolesta vielä kerran, Osallistujat!

*Teksti ja kuva: Mäkimaan Muhkun puolesta Risto Lehto.*



# KULTTUURIPÄIVÄ PIRTILLÄ

*Aleksis Kiven päivänä 10.10. kokoonnuttiin pienellä joukolla Päijälän Pirtillä klo 13. Meillä oli esillä kaksi aihetta, kun aluksi muistelimme äskettäin edesmennyttä Pentti Liehua.*

**Pentti Liehu** oli syntynyt Päijälän Liehussa 31.3.1941. Hänellä oli kesäpaikka Peltovuoressa, jossa hän museoi vanhaa maalaisirtaimistoa. Toinen harrastus oli tuohityöt. Ammattina linja-autonkuljettaja.

Pentti alkoi koulunkäymisen Päijälässä. Sitä muisteltiin tilaisuudessa Åkerlindin serkkujen kanssa. Kun Liehun koululaiset olivat Seppälässä koulukortteeria, lähti sieltä silloin aamuisin kouluun yhdeksän koululaista. Kohta myöhemmin järjestyi liehunkulmasille hevoskyyti, kun isovelji Urho otti ohjokset käsiinsä Jussi-hevosella.

Pentti oli perinyt käsillisyiden lähinnä äidiltään Tyyneltä, joka oli taitava ompelija. Hän piti pukineissa Liehunkulman asukkaat, kun vain talonemännän töiltään ennätti. Muisteltiin hänen leipomuksiaan, kuinka pullapitkot ja reikäleivät olivat säännöllisen koreita. Lisäksi muisteltiin korutyö sota-ajalta. Tyyne oli leikellyt voipaperista ”pitsiset” kappaverhot pirtin neljään ikkunaan. Ne olivat kesäverhot. Näitä voisi harrastaa vielä nykyäänkin.

Hannu Liehu oli tuonut kuvia katseltavaksi Pentin muistotilaisuudesta ja Heikki Åkerlind kokeili kuinka tuohitorvi soi.

*Vuonna 2016 Pentti vieraili Päijälän Pirtillä kertomassa tuohitöistään.*



**Aleksis Kivi** on kaikille suomalaisille tuttu aihe, mutta sen esillä pitämiseksi ”kertaus on opintojen äiti”, kuten sanonta kuuluu.

Alexis Stenvall syntyi Nurmijärvellä 10.10.1834 ja kuoli Tuusulassa 31.12.1872. Hän oli kyläraatälin poika. Isän nimi oli Erik. Äiti oli Annastiina. Hän toimi ompelijana ja pitojen laittajana kylällä. Lapsia oli viisi: Juhani, Manu, Alperetti, Alexis ja Agnes. Perheeseen kuului myös orvoksi jäänyt sukulaispoika Alperetti.

Juhani päätyi kauppa-apulaiseksi Helsinkiin. Manun ja Alperetin isä opetti räätäleiksi. Alexisista tuli runoilija, vaikka äiti toivoi hänestä pappia.

Koulunkäynnin Alexis aloitti 6-vuotiaana kiertokoulussa. Koulua pitänyt ankarana tunnettu koulumestari Malakias Costiander huomasi pojan lahjakkuuden, ja kehoitti vanhempia lähettämään pojan jatko-opintoihin Helsinkiin. 12-vuotias Alexis pääsikin perämies C. Granbergin kouluun, jossa hän oli yhden vuoden ja oppi siellä hyvin ruotsinkieltä.

Hän asui Katajanokalla vankilan vahtimestarin perheen luona ensimmäiset Helsingin vuotensa. Vuoden jälkeen hän siirtyi ala-alkeiskouluun ja varsin pian yläalkeiskouluun, jossa hän oli luokkansa parhaita oppilaita.

Oppiaineita: Katekismus ja Raamatun historia, Maantieto, Latina, Laskento ja Kaunokirjoitus. Kaikissa aineissa osoitti kiitettävää menestystä!

Sitten alkoivat vaikeudet. Kolmannella yläalkeiskoulun luokalla hän jäi luokalleen ja vielä toistamiseen. V. 1852 18-vuotiaana hän ei enää jatkanut koulunkäyntiä. Erotodistuksen arvosanat tyydyttäviä ja heikkoja.

Sytä: Koulunkäynti oli raskasta. Ulkolukuläksyissä muistamattomuus rangaistiin. Sairastelu, heikko ravinto. Koulukiusaamista: Suomenkielinen – vaatimattomasti puettu maalaispoika. Rahanpuute.

Ylioppilastutkinnon hän suoritti yksityisesti v. 1857 23-vuotiaana. Approbaturin paperit hänelle kirjoitti itse Fredrik Cygnaeus suullisen kuulustelun jälkeen. Sitten Alexis ilmoitti vanhemmilleen, että hänestä tulee runoilija, vaikka äiti oli toivonut hänestä pappia.

Ylioppilaskirja Alexis Stenvall on merkitty 15. helmik. 1859, jolloin hän aloitti opinnot Keisarillisen Aleksanterin yliopistossa Helsingissä.

Hän ei suorittanut tutkintoja, mutta kuunteli luentoja. Lönnrotin luentoja Kalevalasta sekä Cygnaeuksen luentoja kirjallisuuden historiasta. Alexis oli yliopiston historiallis-kielitieteellisessä osastossa kirjoilla kaikkiaan noin kuuden vuoden ajan – ollen välillä pitkiäkin aikoja pois. Snellman ja Topelius olivat myös luennoitsijoita.

Alexis Stenvallin kirjailijanimi oli Aleksis Kivi. Aleksis Kiven kirjallinen tuotanto alkoi varsinaisesti v. 1859 keväällä, jolloin hän aloitti yliopistokautensa. Yliopisto järjesti kirjoituskilpailun, johon hän osallistui Eriika-novellilla. Hän sai siitä pienen stipendin ja lyhyen kirjallisen tunnustuksen. Syksyllä hän aloitti Kullervo-murhenäytelmän kirjoittamisen. Se ilmestyi seuraavana vuonna ja hän sai siitä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran palkinnon. V. 1864 ilmestyi komedia Nummisuutarit, josta hän sai Valtion palkinnon. Tiedetään, että hän yliopistoaikanaan v. 1859–65 kirjoitti kaksi näytelmää, jotka ovat kadonneet jäljettömiin. Kalevala-aiheinen Aino, josta hän sai 100 ruplan palkkion sekä toinen näytelmä Maisteri Virokangas.

Vanhin tiedossa oleva novelli oli Koto ja kahleet, jonka hän kirjoitti 18-vuotiaana v. 1852 päätettyään opiskelun yläalkeiskoulussa.

V. 1866 ilmestyi runokokoelma Kanervalä. Teoksia tästä eteenpäin valmistui v. 1870 mennessä noin 10 teosta. Viimeisimpänä näytelmä-romaani Seitsemän veljestä, joka ilmestyi vasta kolme vuotta myöhemmin Alexisin kuoleman jälkeen. Painatusta viivästyttivät silloiset katkerat kieliriidat, jotka johtivat runoilijan syvään masennukseen, mielisairauteen ja lopulta kuolemaan v. 1872 38-vuotiaana.

Lyhyen elämänsä aikana Aleksis Kivi ehti kirjoittamaan noin 20 teosta ja lisäksi lehtikirjoituksia. 1900-luvun alusta hän saavutti kansalliskirjailijan aseman. Häntä alettiin pitämään Agricolan ja Lönnrotin ohella suomenkielisen kansalliskirjallisuuden luoja – suomalaisen proosan, draaman ja lyriikan uudistajana.

Aleksis Kivestä on kirjoitettu monia elämäkertateoksia. Hänen runoutensa elää koulujen kirjallisuuden historioissa, teattereissa sekä juhlien lauluohjelmissä. Vielä 150 vuoden takaa kuulemme hänen viimeiset sanansa, jotka hän lausui kuolinvuoteellaan Sylvesterin-päivänä: ”Minä elän”. ”Tuult’ oli koko elämä, nähnyt ei kesää ei kevättä, eli vain syksystä jouluun.” Eino Leinon runosta Aleksis Kivi.

Aleksis Kiven päivää on vietetty v. 1950 lähtien ja samaan päivään lisättiin Suomalaisen kirjallisuuden päivä v. 1978.

Tilaisuuden päätteeksi Pirtillä oli vielä Leena Braggen laatima Aleksis Kivi -aiheinen tietokilpailu.

*Teksti ja kuvat: Aino Ruokola*

---

## Millainen on Päijälä kolmenkymmenen vuoden päästä?

Lauantaina 13.1.2023 klo 13 kirjapiirin kokoontumisen jälkeen saapuu maakunnallisen kyläyhdistyksen eli Pirkan Kylien ilmastohanke Päijälän Pirtille. Hankevetäjä Kirsi Oesch Pälkäneen Rautajärveltä saapuu kertomaan muun muassa Päijälää koskeneista tutkimustuloksista ja tulevaisuuden näkymistä tarkkojen tilastojen perusteella.

Kun Pirkan Kylät selvitti ilmastopolitiikan reiluuden kokemusta maaseudulla Tampereen Yliopiston kanssa, Kuhmoinen oli tutkimuksissa hyvin edustettuna. Tilaisuudessa käydään tämän juuri vuoden parhaan maaseutuaiheisen pro gradun palkinnon saanutta tutkimuksen tuloksia lävitse, että miten Päijälän kaltaisissa kylissä ilmastonmuutos ja ilmastopolitiikka koetaan.

Isoimpia asumiseen liittyviä asioita Päijälässä on asumaton asuntokanta. Koska kylä on niin ylivoimaisen suosittu kausiasujien keskuudessa, peräti reipas kolmannes Päijälän alueen asunnoista on vailla vakiasukasta. Se tarkoittaa että montaa asuintaloksi rakennettua ja asuintalona veronsa maksavaa asuntoa käytetään luultavasti kausiasumiseen. Jos asumattomia asuntoja oli 25 kappaletta, joukkoon mahtunee kymmenkunta kenties semmoisia taloja, jotka ovat vähän niin kuin oman onnensa nojassa. Yhdenkin sellaisen palauttaminen vakikäyttöön toisi tuoda melkoisen piristysruiskeen kylään jos on taas useampi savu talvellakin. Tämän ja vastaavien muiden tietojen avulla esitellään Päijälän tilannetta 13.1. Tervetuloa paikalle.

# MUISTOISSAMME



## *Pentti Liehu 1941-2023*



### **Onnikkakuskista kädentaitajaksi**

Syyskuun lopulla kuulin Lauri Liehulta, että hän oli ollut isoveljensä Pentti Liehun siunaustilaisuudessa Hattulan kirkossa. Pentti kuoli 11.9. Tuhkauksen jälkeen Pentti haudataan Papinsaareen.

Pentti syntyi Tauno ja Tyyne Liehun perheen kolmantena lapsena 31.3.1941. Kansakoulun Pentti kävi Päijälässä ja jatkokoulun Kuhmoisten kirkolla. Koulun jälkeen hän työskenteli maa- ja metsätöissä kotitalallaan. Armeijassa hän toimi kalustokorjaamolla puutöissä. Armeijasta palattuaan hän toimi kotitöiden lisäksi auton apumiehenä, mistä hän sai ajatuksen suorittaa linja-auton ajokortin.

Linja-autonkuljettajana hän aloitti 1965 Luopioisten Linjalla. Mentytään naimisiin hän siirtyi hämeenlinnalaiselle Matka-Vekka Oy:lle, josta pääsi eläkkeelle. Pentti oli ulospäinsuuntautunut ja puhelias ihminen, joka sopi palveluammattiin.

Eläkkeellä hän aloitti monet harrastuksensa: metsästys, kalastus, rakentaminen, hirvensarvien laitto lautaan (trofee), museotavaroiden keräily ja viimeksi tuohitöiden teko (tuohitorvet ja -korvakorut). Pentin koti oli Hattulan Parolassa, mutta hän viihtyi mökillään Peltovuorella, jossa hän kävi vielä viikko ennen kuolemaansa.

### **Pentti isännöi Miesten Kotailtaa 2016**

Peltovuorella pidetyssä Miesten Kotaillassa sain häneltä tuohitorven ja kaksi muuta erikokoista torvea eri yhteyksissä. Hän antoi tuohitorven myös piispa Matti Revolle Kotailtojen 10-vuotisjuhlissa 2007. Peltovuoren hirsimökissä riippui kymmeniä erikokoisia tuohitorvia ja monia muita hänen tekemiään esineitä.

Samassa Kotaillassa kotiseutuneuvos Seppo Unnaslahti kertoi Liehun suvun historiasta. Myöhemmin hän kertoi myös Pentin olleen kuuntelemassa Vehkajärven Touhulassa Heinäkuoron konserttia ja tehneen kuoron naisille tuohikorvakorut. Kuoro kiitti Penttiä koruista laulamalla Ilmari Hannikaisen Talkootanssit-laulunäytelmästä Pentin serenadin.

Peltovuorella kuhmoislainen fil.tri, kansatieteilijä, tietokirjailija Sirkka-Liisa Ranta kertoi juuri ilmestyneestä kirjastaan Ikimuistoinen TUOHI – Käytön kulttuurihistoriaa. Siinä oli varmasti Pentillekin uutta tietoa vuosisatojen aikana eri puolilla maailmaa käytetystä tuohesta.

Tuohitorviin käytettiin tuohinauhaa. Vanha sanonta toteaa: Eihän ne pitkät sääret muualla auta kuin tuohenkiskonnassa. Pitkä Penttikin tarvitsi torvituohien kiskontaan tikkaita.

Peltovuoren mökin seinällä oli israelilainen vuoden 1987 seinäkalenteri, jossa oli lapsen piirros taivaallisesta Jerusalemissa. Kulusta porttia vartioivat enkelit, ja portista virtaa elämän virta – kuin kristallivirta.

Lauri Liehu kertoi, että Pentin muistotilaisuudessa kanttori esitti ukrainalaisen Kristallivirta-laulun. Papinsaaren Museokappelissa Kristallivirta-tilaisuudessa 6.10. muisteltiin sanoin ja kuvin Penttiä ja kuultiin myös muistotilaisuudessa esitetty Kristallivirta Lauri Liehun äänitteeltä.

*Teksti ja kuva: Risto Ojala*

## *Riitta Orvokki Paavonkallio, ent. Taival (15.2.1954 - 13.10.2023)*

Helsinkiästyttö Riitta muutti Päijälän kylälle Ilomäkeen alle parikymppisenä. Hän asui kylässä suurimman osan elämästään. Kahden pojan kasvettua Riitta kouluttautui lähihoitajaksi ja työskenteli viimeksi Kuhmoisten terveyskeskuksessa. Hän odotti jo kovasti eläkkeelle pääsyä raskaasta työstä, mutta elämä päätti toisin: hän sairastui vakavasti. Riitta jaksoi toivoa loppuun asti, mutta pääsi lopulta kaipaamaansa Taivaan kotiin 13.10.23. Riittaa jäivät kaipaamaan pojat Sami ja Tomi sekä Kari-veli perheineen ja muut sukulaiset ja ystävät.



# RISTO LEHTO 85

Ikinuori Risto Lehto, juuriltaan Mäkimaan ja vähän Päijälänkin oma poika, vaikka suuren osan elämänsä Kangasalla elänyt, täytti juuri 85 vuotta. Vaatimattomana miehenä hän aikoi sivuuttaa päivän vähin äänin, mutta perhe järjesti kuitenkin pienet yllätysjuhlat. Risto itse sanoi juhlivansa, jos yltää 100 vuoteen.

Risto on varsinainen monitoimimies: ex-kunnanvaltuutettu, urheilumies, kulttuurivaikuttaja, kirjoittaja, musiikkimies, näyttelijä (Tippavaaran vanha isäntä), aina valmis -talkoolainen. Hänen työuraansa mahtuu uitto- ja metsätöistä alkaen myyntityötä, vakuutus- ja pankkialaa ja lopuksi työvoimatoimiston johtotehtäviä.

Mutta ennen kaikkea hän on urheiluseura Mäkimaan Muhkun sielu ja sihteeri (vuodesta 1961). Hän on harrastanut kaikkea mahdollista urheilua pikkupojasta alkaen. Koska maaseudulla ei ollut valmiita urheilumahdollisuuksia eikä paljon rahaakaan, Risto sisaruksineen ja naapureineen käytti luovuuttaan tehdäkseen mahdollisista mahdollista: aluksi luistimet tehtiin itse sahanteristä, jääpallomailat katajakepeistä, jarruttomat mäkipyörät vanhoista pyöränromuista, jopa oma mäkihyppytorni piti rakentaa.

Muhkulaiset harrastivat juoksua, hiihtoa, ampumahiihtoa, mäkihyppyä, jääkiekkoa ja -palloa, pyöräilyä, jalkapalloa -vai olisiko parempi sanoa potkupalloa- sillä 1959 perustettu Mäkimaan Muhku sai Kangasalle sisarseuraksi Potkupallolupäi Muhkun. Risto on laskenut pelanneensa Muhkujen padoissa noin 750 ottelua. Urheilun hyväksi tekemästään työstä hän on saanut opetusministeriön myöntämän liikunta- ja urheilukulttuurin ansiomitalin kullatuin ristein. Tärkein hänelle itselleen on Palloliiton kultainen ansiomerkki ja kultakortti, jolla pääsee kaikkiin Palloliiton otteluihin. Uittohommista on jäänyt jäljelle Pirkka-Hämeen Jätkäperinneyhdistys, joka kiertää vieläkin silloin tällöin tekemässä tulkilaisnäytöksiä eri puolilla Suomea tai keikkoja Oksetti-orkesterin kanssa. Risto ja veljensä Olli Lehto ovat luvanneet lahjoittaa keräämänsä tukkilaismateriaalin Päijälän kylän yhdistyksille, kunhan kylätalon tilat saadaan näyttelykuntoon.

Tärkeimpänä saavutuksenaan Risto pitää kuitenkin perhettään. Vaimo Hely oli päijäläläinen. Hän menehtyi reilu vuosi sitten 56 avioliittovuoden jälkeen. Uuteen elämäntilanteeseen on vaikea tottua, mutta onneksi kaksi tyttäretä asuvat lähellä. Lisäksi on rakas mökki Längelmäellä Pitkäveden rannalla lähellä lapsuudenkotiä.

Myöhästyneet onnittelet Risto!

*Teksti Ulla Lahtinen, kuva Risto Lehdon arkisto*



*Kuvassa Risto itse rakentamansa antiikkipyörän kanssa*



# VETEEN PIIRRETTY VIIVA

## *Pitkäveden kalastuslupaviidakko*

Pian on aika ryhtyä toimiin, jos haluaa olla varma, että kalastaa Pitkällävedellä juuri siellä minne on kalastusluvan hankkinut, jos on.

Pitkällävedellä kalastusta hallinnoi kolme (3) eri kalastushoito-yhdistystä: järven "pohjukka" eli Oriveden (Otteleen) puoleinen osa kuuluu Löytäneen alueeseen, Kuhmoisten alue Leppäkosken ja Västilän puoleinen pää johonkin muuhun kalastuskuntaan, jota en muista. Rajat kulkevat keskellä järveä. (katso viitteellinen kartta ja kuva).

Lupia myi ennen isäni Eero Lehtonen, mutta palvelu ei toimi enää Längelmäen hautausmaalta käsin. Kuhmoinen palvelee -lehdestä havaitsin, että Päijälän kalastusalueen lupia myydään Piilin kelloliikkeessä, jossa aika tuntuu pysähtyneen, Kuhmoisten kirkonkylässä, jossa aika tuntuu pysähtyneen. Selvisi, että jonkin PitkäH<sub>2</sub>O:n lupia siellä toki myydään, siis Pitkäjärven, mutta Pitkäveden lupia saa Korpelantien varresta.

Lähdinkin kiireen vilkkaa ostoksille, mutta myyjähenkilö oli juuri lähdössä kotoaan muille ostoksille. Onneksi vuokralla olleella Bemarilla matka taittui riittävän nopeasti lain sallimista nopeusrajoituksista piittaamatta. Ehkä on parempi, että en kerro kuinka nopeasti. Lupamerkit ostettiin, virveliä ja verkkoja heiteltiin ja vedettiin, paitsi verkkoja, joita vain laskettiin, nostettiin ja suoritettiin.



Virhe! Luvat olivatkin Leppäkosken kalastuskunnan alueelle, mutta Dantenkallio (kotitilani) sijaitsee Löytäneen kalastuskunnan alueella (lupia myyvät mm. Hannut Otteleen kylässä).

Seuraavana kesänä oli jälleen ne kalamerkit mielessä ja soitin Liehun Hannulle. Hänen toimipisteensä oli sillä hetkellä jossain päin Lappia. Eipä olisi Bemarikaan siihen hätään auttanut. Sitten päätin jatkaa entiseen malliin, eli väärän puolen luvilla väärällä puolella järveä.

## **Onkin ratkaisun aika - johonkin se raja on vedettävä**

Dantenkallio (nimi muutettu) rajoittuu Leppäkosken kalastuskunnan alueelle. Vihdoin saatuaani Hannulta sinne luvan (taisi olla Rönnissä miesten haku) aloin heitellä. Kun heitän virveliä tonttimme Kuhmoisten puoleisella rajalla vasemmalle, on se sallittua samalla luvalla, jolla heitän sitä tai verkkoja minne sattuu saunarantamme laiturilta. Mutta jos heitän näitä tontin rajalta oikealle tarvitsenkin Leppäkosken alueen luvan.



Jos hauki tarttuu virvelin koukkuun Otteen puolella, mutta kuljettaa sen Leppäkosken puolelle, josta nostan sen ylös, niin mitä lupia tarvitaan? Minulle riittänee Löytäneen lupa, mutta tarvitseeko hauki itse (kohde) Leppäkosken luvan?

Verkkokalastus onkin, jos onkin ilman lupaa tai onkin vain yhdellä onkintaluvalla, hieman haastavampi juttu. Koska kalastusalueiden raja kulkee keskellä Pitkäveden selännettä päätin piirtää parhaaseen pilkkiaikaan (pilkkiminen ei sinänsä tarvitse paikallista lupaa) punaisen viivan jäälle, ja oikein vedenkestävällä tussilla, jotta tietäisin mihin kesällä verkot laskea. Jostain syystä viivani oli keväeseen mennessä kadonnut.

Sitten päätin selvittää tarkalleen raja-alueen koordinaatit. Ensinnäkin odottaa, että Suuri Hauki tulee uuteen kertomaan missä rajat kulkevat. Tietoa kalastusalueiden rajoista ei nimittäin ole helppoa löytää. Ei auttanut Google, Edge, Pingi, Piilin kelloliike, Tiekirkko, eikä Längelmäen hautuamaa.

Kun laitan verkot tarkalleen kalastusalueiden rajalle, niin silloinhan ollaan ns. defiskalisoituneella (vertaa demilitarisoitunut) vyöhykkeellä, johon millään taholla ei ole hallintaoikeutta, jolloin lupia ei tarvita. Kaikille selkein ratkaisu kuitenkin olisi pystyttävä rajalle 10 metriä syvä ja neljä (4) metriä korkea aita (toimisi myös Meksikon ja USA:n rajalla, kun siellä on niitä tunneleita). Silloin eivät Löytäneen rahoilla istutetut kalat pääsisi Leppäkosken puolelle, eivätkä Leppäkoskelaiset salakalaan meidän puolelle.

Eikun matoa koukkuun ja pilkille tai kesemmällä mato-ongelle - kumpikin käy valtion luvalla.

Ja eiköhän joulun lipeäkalat löydy kirkolta S-marketin ja Kipparin pakastealtaasta.

Oheinen pakina on tositapahtumien innoittama, ei täysin fiktiivinen.

*Teksti & kuvat: Rainer Lehtonen*



## TAPAHTUMAKALENTERI

**La 2.12 Joulun avaus** Päijälässä

**Klo 9-13 Joulutori** Pirtillä

**Klo 18 Kauneimmat joululaulut ja kylän jouluvalojen sytytys** Rukoushuoneella

**To 14.12 klo 18** Syksyn viimeinen raamattupiiri Rukoushuoneella  
(Jatkuu 11.1. parillisina viikkoina)

**Tapaninpäivänä 26.12. klo 13 Joulukirkko** Päijälän rukoushuoneella: Katja-Margit Takatalo/Hannele Erola

**Pe 5.1.2023 klo 18** loppiaisaton kauneimmat joululaulut Vintturissa, Hahmajärventie 392

**La 13.1. klo 11 Kirjapiiri** Pirtillä: Daniel Katz, Kun isoisä Suomeen hiihti

**La 13.1. klo 13 Ilmastotilaisuus** Pirtillä (s. 10)

**To 18.1. klo 13 Päivätuokio** Tuomaalassa, Tuomaalantie 60

**Su 11.2. klo 12 Laskiaissunnuntain hiihtokilpailut** Pirtillä (Muhku järjestää). Hernekeittoa ja laskiaispullia klo 11 lähtien.

**To 15.2 klo 13 Päivätuokio** Vintturissa, Hahmajärventie 392

**La 17.2. klo 13 Kirjapiiri** Pirtillä: Niillas Holmberg, Halla Helle

**Ti 12.3 klo 13 Päivätuokio** Kohisevalla, Päijäläntie 93

**Pe 15.3. klo 13 Kirjapiiri** Pirtillä: Eeva Turunen, Sivistynyt ja miellyttävä ihminen

**Su 24.3. Messu** ja Kristillisen yhdistyksen vuosikokous Rukoushuoneella

**Päijälän kirjasto** näillä näkymin suljettu jouluhelmikuun, ellei adressimme muuta tilannetta. Seuraa muuta ilmoittelua.

**Avoinna** joka tapauksessa maaliskuusta alkaen perjantaisin: parilliset viikot klo 9-11.30, parittomat viikot 12.30-15.

# VIOLETIN MÖKIN KINKKUKARKELOT



*Mitä keksiä kinkun jämistä, siis muutakin kuin sitä iänikuista hernekeittoa. Nappaa tästä talteen maistuvan mausteinen ohje joulun jälkeiseen elämään.*

## KARAMELLIKASTIKE JOULUKINKUSTA

n. 500 gr kypsää joulukinkkua revittyinä/paloina

### Soija-karamellikastike

- 1 dl vettä
- 1 dl vähäsuolaista soijaa
- 1 dl ruokosokeria tai kookossokeria
- 5 cm pala inkivääriä viipaloituna
- 5 kpl tähtianiksia
- 0,5-2 tl chilihutaleita tai chilikastiketta (oman maun mukaan)
- 0,5 dl riisiviinietikkaa
- Öljyä paistamiseen, suosittelen kookosöljyä

### Viimeistelyyn

- 1 ruukku korianteria silputtuna
- (1,5 rkl mustia ja valkoisia seesaminsiemeniä)
- 1 kpl punaista chiliä viipaloituna

Valmista ensin kastike. Lisää kattilaan vesi, soija, riisiviinietikka, sokeri, viipaloitu inkivääri ja mausteet (chili ja tähtianis). Kiehauta ja anna pulputtaa miedolla lämmöllä sekoitellen noin 15 minuuttia, kunnes kastike keittyy hieman kasaan.

Revi kinkku suikaleiksi tai kuutioi. Paista kuumalla pannulla nopeasti reilussa öljyssä rapeiksi (voit myös käyttää airfryeria jos haluat vältellä liian rasvan käyttämistä). Valuta huolellisesti esim. talouspaperin ja siivilän päällä.

Kaada rapeaksi paistetut kinkkukuutiot kulhoon ja sekoita joukkoon tuoreet chiliviipaleet, korianteri, (seesaminsiemenet) sekä juuri valmistettu karamellikastike. Tarjoa esim. basmatiriisin tai nuudeliin kanssa.

Viiniksi soveltuu esim. Alsacen alueen puolikuiva ja raikas Gewurztraminer tai punaisen ystävälle lempeä Pinot Noir kevyesti viilennettynä. Parhaiten tulisten possuruokien kanssa toimii kuitenkin raikas perinteinen Lager-olut.

*Teksti ja kuva: Mirkka Lempiäinen*



### Aina voit myös tehdä nopean uuniperunatäytteen

- 200 g joulukinkun jämiä
- 200 g ranskankermaa, normi tai maustettua, esim. yrtti
- (1-2 rkl piparjuuri tahnaa)
- puolikas punasipuli hienonnettuna
- 1 kpl valkosipulin kynsi hakattuna
- suolaa ja mustapippuria myllystä



# JOULUKIRKOSSA

## **Joulu meren rannalla**

Olin päiväkävelyllä sekalaisen seurakunnan kanssa lumi narskuen jalkojen alla. Pakkasta oli vähintäänkin -20 astetta. Pysähdyimme ihaillemaan merimaisemaa. Taivas oli hiukan utuinen, mutta kuitenkin kirkas. Ilma oli raikasta hengittä. Rannalla oli aivan hiljaista. Mielessäni alkaa soida virren sanat: ”Maa on niin kaunis, kirkas Luoja taivas, ihana on sielujen toivotie. Maailman kautta kuljemme laulain, taivasta kohti matka vie.” En ollut koskaan ennen, enkä myöhemminkään, ollut jouluna meren rannalla. Olimme Kirkkonummen Porkkalassa seurakunnan leirikeskuksessa viettämässä diakoniaväen joulua 1997.

Kolmen päivän aikana ainut yhteytemme ulkomaailmaan oli joulukirkossa käyminen. Lähin kirkko oli silloisessa Upinniemen varuskunnassa, nykyisessä Rannikkoprikaatissa, missä sotilaspastori järjesti meille joulujumalanpalveluksen varuskuntakirkko Merikappelissa. Tuosta joulusta on jäänyt mieleen erityisesti rauhallisuus ja joulun sanomaan keskittyminen. Materiaalisilla joululahjoilla oli tuossa joulussa erittäin pieni osuus. Suurin lahja oli kokoontuminen yhteen juhlien vastasyntyntä Vapahtajaa.

## **Kirkkokahvit Filippiineillä**

Vietin joulua 1994 filippiiniläisen alkuperäisväestöön kuuluvan perheen luona. Perheen tytär oli kutsunut minut ja suomalaisen ystäväni joulunviettoon heidän kanssaan. Asuminen vuoristokylässä oli yksinkertaista ja se tuntui kotoisalta. Seutu oli riisinviljelyaluetta, missä harjoitettiin pengerviljelyä maaston jyrkkyyden vuoksi. Myös kahvipensaat kasvoivat noissakin korkeuksissa. Perheen äiti paahtoi tulipesän päällä laakealla pannulla itse viljeltyjä kahvinpajuja.

Joulukirkko olikin erityinen kokemus. Joulukirkon piti alkaa tiettyyn aikaan. Me suomalaiset tietysti halusimme lähteä ajoissa kapuamaan ylös kirkonmäelle, ettemme ainakaan myöhästy. Ihmettelimme, kun filippiiniläisellä ystävällä ei ollut mitään kiirettä lähdön kanssa. Löysimme viimein perille ja vasta kirkonmäellä ymmärsimme, että ajalla ja aikataululla ei ollut erityistä merkitystä. Ihmiset kokoontuivat kirkonmäelle omaan aikatauluunsa ja joulukirkko alkoi vasta sitten, kun pastorikin oli kivunnut paikalle jyrkän mäen päälle. Hän vaelsi kirkkoon hyvin kaukaa ja matkalla saattoi kohdata lukuisia ihmisiä, joiden kanssa piti vaihtaa kuulumisia.

Kylälaisten kohtaaminen joulukirkkoa odotellessa muistutti Edelfeltin maalauksen Ruokolahden eukkoja kirkonmäellä. Aikamoinen pulina kävi, kun ikäihmiset, nuoret, lapset ja aikuiset kohtasivat toisensa joulukirkon alkua odotellessa. Itse jumalanpalveluksen kielestä emme ymmärtäneet mitään. Tiesimme, että Jeesus-lapsen, Jumalan pojan syntymää juhlittiin täälläkin iloisissa merkeissä. Sen omista pavuista paahdettu joulukirkkokahvi oli muuten erityisen aromikasta.

*Teksti ja kuva: Sari Peltonen*



Tässä hämyisessä kuvassa kirjoittaja on joulutähtipensaassa Filippiineillä vuonna 1994.

# RUKOUSHUONEEN KUULUMISIA

Rukoushuoneen elojuhlalla ja myyjäisillä on ainakin kymmenien - ellei sadan vuoden perinne. Kyläläiset lahjoittavat sinne syksyn satoa, joka myydään huutokaupalla toisille kyläläisille. Tuotto menee Päijälän kristilliselle yhdistykselle, joka sitten tukee edelleen omia lähetyksjärjestöjään.

Tänäkin vuonna satoa oli myytävänä runsaasti. Kuhmoisten uusi pappi Tuomas Taipale piti messun ja siunasi elonkorjuusadon.

*Teksti ja kuvat: Ulla Lahtinen*



# LIEHUNTIEN AURASKEPPITALKOOT



Auruskepit ovat luonnonilmiö, joka keväällä katoaa ja syksyllä ilmaantuu aurautojen työtä helpottamaan. Toisaalla lehdessä paljastettiin Päijäläntien lähes neljännesvuosisatainen Muhkun urheiluperinne.

Mutta onko kukaan ihmetellyt, miten rallireittimme toisen pään eli Liehuntien kepit siunaantuvat. Päijälän kristillisen yhdistyksen vähän pienempi talkooporukka on osallistunut siihen jo lähes 15 vuoden ajan.

*Kuvassa Miikka Kuusela, Markus Koskinen ja Esa Hartikainen. Kameran takana Hannu Lahtinen.*

# LÄHETYSTILaisuus

*Päijälän rukoushuoneella pidettiin 29.10.2023 tilaisuus, jossa aiheena oli vainotut kristityt. Vierailevana puhujana oli Tapio Kyyhkynen Open Doors -järjestöstä.*

## **Vainotut voivat menettää henkensä**

Iloisia jouluaattoja ja joulupäivää seuraa tapaninpäivä, jonka sanoma on karu. Silloin puhutaan kirkkokäsikirjan mukaan Stefanuksesta, joka oli ensimmäinen uskonsa vuoksi tapettu kristitty.

Open Doors (OD) tukee vainottuja kristittyjä muun muassa humanitaarisella avulla, jälleenrakennuksella ja vahvistamalla seurakuntia ja niiden pastoreita vainoissa. OD myös kerää tietoja vainotuista ympäri maailmaa. Se julkaisee World Watch List -luettelon, jossa mainitaan maat, joissa on eniten kristittyjen vainoja. Vaikeinta kristityillä on Pohjois-Koreassa. Sitten tulevat Somalia, Jemen, Eritrea, Libya, Nigeria, Pakistan, Iran, Afganistan ja Sudan.

## **360 miljoonaa**

Vainottuja kristittyjä on tällä hetkellä noin 360 miljoonaa. Ei ole kysymys pelkistä kielteisistä asenteista kristittyjä kohtaan, vaan heitä vangitaan, kidutetaan ja tapetaan.

Open Doors -järjestön perusti veli Andreas, joka työskenteli alun perin Israelissa palestiinalaisten kristittyjen joukossa. Gazassa palestiinalaisia kristittyjä on tällä hetkellä noin tuhat. Esimerkiksi Beetlehemissä kristittyjä palestiinalaisia oli joitakin vuosikymmeniä sitten 25 prosenttia väestöstä, nyt kymmenisen prosenttia. Heitä on paljon muuttanut muihin maihin, koska olot kristityillä ovat siellä tukalat. Alueen asukkaat ovat yleensä islaminuskoisia.

Israelissa juutalaisten keskuudessa uskovat juutalaiset eli messiaaniset juutalaiset voivat kokea vainoa muiden juutalaisten taholta. Varsinkin ”kiihkojuutalaiset”, ortodoksijuutalaiset, torjuvat kristinuskon täysin. Hengenvaarallista Israelissa ei kuitenkaan ole olla messiaaninen juutalainen.

Maissa, joissa vainotaan kristittyjä, kokoontutaan salaisesti. Puhutaan maanalaisista seurakunnista. Open Doors korostaa vahvasti rukousta vainottuja kristittyjä autettaessa. Rahan kerääminen on toissijaista. Veli Andreas kuljetti kuplafolkkarillaan Raamattuja maanalaisille seurakunnille rautaesiripun taakse. Kuin ihmeen kautta hän ei jäänyt kiinni, vaikka rajoilla etsittiin tosissaan kiellettyä kristillistä materiaalia.

## **Murhattujen lapsi**

Tilaisuuden juontaja Kaija Taival kertoi Ulla Barendsen-Riikosen elämästä. Ullan vanhemmat Erik ja Eeva Barendsen olivat Suomen Ev.lut. Kansanlähetyksen lähettejä Afganistanissa. Afganistanhan oli aikaisemmin mainitussa luettelossa yhdeksänneksi vaarallisin maa kristittyjen elää. Erik ja Eeva murhattiin 30.12.1980. Heiltä jäi kaksi lasta: kolmivuotias Ulla ja hänen viisivuotias veljensä.

Uusi Tie -lehdessä oli 8.9. tänä vuonna Ulla Barendsen-Riikosen haastattelu. Hänellä menee hyvin. Hän ja hänen veljensä elivät lapsuutensa ja nuoruutensa äidin siskon luona. Ulla kertoo haastattelussa, että hänen oli siellä hyvä olla.

Hän sanoo nyt jälkikäteen, kahden lapsen vanhempana: ”Minua on vienyt elämässäni eteenpäin tieto siitä, että Jumalan tahto ihmisistä kohtaan on aina hyvä. Ja totuus on se, että minulla on ollut onnellinen elämä Jumalan yhteydessä.”

Muutenkin haastattelu on positiivinen. Ulla sanoo, että nekin, jotka surmasivat hänen vanhempansa, ovat Jumalalle rakkaita. Tietysti hän on joutunut käsittelemään asiaa. Hän muun muassa kävi Afganistanissa vanhempiensa haudalla. Lopputulos asian käsittelystä on ollut positiivinen. Ulla Barendsen-Riikonen sanoo myös: ”Usko ja esirukoukset ovat kantaneet minua. Jos me ymmärtäisimme, miten suuri rukouksen voima on, rukoilisimme koko ajan.”

*Teksti: Kaija Taival*

# PÄIJÄLÄ- KALENTERIT 2024

Vuodelle 2024 on saatavilla Päijälän alueen parhaimmista luontokuvista tehty klassinen A3-seinäkalenteri. Kalenterissa on viralliset ja vakiintuneet liputuspäivät sekä hieman tilaa omille muistiinpanoille. Katso myös lisäinfoa Päijälän Facebookissa!

**Hinta kalenterille on 15€/kpl tai  
yli 5 kpl kertatilaukselle 12€/kpl.**

Kalenteri on noudettavissa Päijälässä. Mahdollista on myös tilata kalenteri postitettuna suoraan kotiin (postituskulu 5,60€). Rajatusta valmistusmäärästä johtuen, mikäli kalentereita on vielä jäljellä, niin viimeiset ovat saatavilla Päijälän joulutorilla.

Kiinnostuneet voivat ottaa yhteyttä kalenterin tekijään:  
[vesa.mantymaki@gmail.com](mailto:vesa.mantymaki@gmail.com) tai 040 963 9570



**PÄIJÄLÄ**  
*Kylä virran varrella*

*Haluatko osallistua lehden tekoon, tai onko sinulla kenties juttuideoita?  
Ota yhteyttä Ulla Lahtiseen: [ullalah48@hotmail.com](mailto:ullalah48@hotmail.com)*